

“Kendi Olmak” Fikri Etrafında Bir *Kara Kitap* Okuması

Serhat Demirel¹

Özet: Türkiye’de Tanzimat’tan beri süre gelen Batılılaşma çabası toplum ve birey nezdinde bugüne kadar çeşitli sonuçlara yol açmış ve açmaktadır. Bu sebeple, özellikle Doğu- Batı ya da diğer bir adlandırmayla gelenek-modernlik ikileminde sıkışıp kalmış bireyin ve en çok da aydın ve yarı aydınların çıkmazı Türk edebiyatında konu edilen meselelerden biridir. Bu çalışmada, Türk edebiyatının en önemli yazarlarından Orhan Pamuk’un *Kara Kitap* romanında ele alınan “kendi olma” düşüncesi irdelenmektedir. Romanda metinler arası ilişkiler yoluyla özellikle iki ana kahraman Celal ve Galip üzerinden ciddi bir kimlik sorgulaması yapıldığı, kişinin başka hayatları ve kişileri taklit etmekten kurtularak kendisi olabilmesi fikrinin işlendiği görülmektedir. Mevlana ve Şeyh Galip gibi klasik dönem şairleriyle Oğuz Atay başta olmak üzere modern Türk edebiyatı yazarlarının hayatı ve eserleriyle kurulan bağlantılar, kendini arama uğraşının geçmişteki ve modern çağdaki farklı izdüşümlerini saptamaya imkân sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, sadece birey planında değil İstanbul’da kentleşmenin getirdiği etkilerle toplum düzeyinde de bir kimlik bunalımı yaşandığı, toplumun özüne yabancılaşarak kimliğini kaybettiği gerçeği de romanda gündeme getirilen ciddi problemlerden biridir. Ancak romanında bu gerçeklerle okuru yüzleştiren yazarın bir çözüm önerisi ya da çıkış yolu sunmaktan kaçındığı, bunun da postmodern anlatının bir gereği olarak yaptığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Batılılaşma, Kentlileşme, Kimlik Sorunu, Türk Edebiyatı, Postmodern Anlatı.

1. Okutman / Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı.

Tanzimat dönemi bir başlangıç olarak kabul edildiğinde Osmanlı'nın son bir asrını içine alan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana da süregelen Batılılaşma veya çağdaşlaşma çabası, Türkiye için hiçbir zaman güncelliğini yitirmeyen konulardan biridir. Böyle olunca siyasi, askerî ve sosyal planda büyük değişim ve dönüşümlere sebebiyet veren çağdaşlaşma hareketinin ülke edebiyatında bir karşılığının oluşması ise son derece doğaldır.

Türkiye'de Tanzimat'tan beri yaşanan Batılılaşma / çağdaşlaşma olgusunun toplumu oluşturan bireyler üzerindeki etkisi Türk edebiyatında özellikle roman türünde sık sık konu edilmiş ve hatta kimi romanların da temel izleklerinden biri olagelmıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin *Felâhî Bey ve Rakım Efendi*'sinden Yakup Kadri'nin *Yaban*'ına, Peyami Safa'nın *Fatih Harbiye*'sinden Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur*'una kadar onlarca eser bu sınıfa dâhil edilebilir. Söz konusu yazarların romanlarında Tanzimat'tan Cumhuriyet'e uzanan süreçte Batılılaşma ekseninde ortaya çıkan aydın ya da birey yabancılaşması dolayımında yarattıkları bir dolu karakter ve yan karakter ile karşılaşılacaktır. Bu karakterlerin çoğu Şerif Mardin'in *Türk Modernleşmesi* adlı çalışmasında "Bihruz Bey klişesi" (Mardin, 2006: 36) olarak adlandırdığı bir yabancılaşma ve uyumsuzluğun simgesidirler. İlk kez Rezaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası* romanının başkişisi olan Bihruz Bey'de saptanan birtakım özellikler Şerif Mardin'in tespitiyle, dönemin aydın ve yarı aydın diyebileceğimiz üst sınıf erkeklerinin Türk edebiyatındaki yansımasıdır (41). Bu tanıımı ortaya atan Mardin'e göre, "Türk edebiyatında Bihruz Bey tiplerinin çokça görülmesi bir sosyal denetim aracıdır" (43) ve bu da yalnızca iki seçeneği dayatır: "Çevrene uy veya bir yabancı olarak sınıflandırılmaya razı ol." (43). Mardin'e göre geleneksel ile modern olan arasındaki karşıtlık da bu romanlarda belirleyicidir.

Bir tür "Bihruz Bey sendromu"na kapılmış bu karakterlerin en önemli ayırt edici özelliklerinden biri ise yaşadıkları kimlik bunalımı içerisinde, bütün uğraşlarına rağmen "kendi" olamamaları, kendi amaç, niyet ve istikametlerini şaşmaz bir biçimde belirleyememeleridir. Orhan Pamuk'un 1990 yılında yayımladığı ve Türk edebiyatı için artık bir modern klasik denilecek romanı *Kara Kitap* da, yarattığı karakterlerle bu çerçevedeki romanlar arasında yerini almış görünmektedir.

Pamuk'un *Kara Kitap*'ı yayımladığı dönem, Türkiye'de kentleşmenin ve kentlileşmenin en hızlı yaşandığı dönem olarak kabul edilebilir. Genel ola-

rak, Türkiye’deki kentleşmenin ellilerden sonra daha hızlı arttığı göz önünde bulundurulduğunda seksenler ve doksanlar bu artış hızının en yüksek seviyeye ulaştığı yıllar olarak karşımıza çıkmaktadır:

1980 sonrası dönem birtakım alt dönemler halinde ele alındığında, kentsel nüfusumuzun özellikle 1980-1985 döneminde çok daha büyük bir hızla arttığı dikkati çekmektedir. Söz konusu dönem, hem Cumhuriyet tarihimizin en yüksek kentsel nüfus artışının gerçekleştiği (binde 62,6), hem de kentsel nüfusun kırsal nüfusu ilk kez geçtiği bir dönem olmuştur (Işık, 2005: 62)

Köyden kente göçün de etkisiyle toplumu oluşturan yerleşik ve yeni göçen bireylerin büyük bir kimlik karmaşası yaşadığı yıllar da bu döneme yani seksenli ve doksanlı yıllara denk düşer. Yazar, *Kara Kitap*’ta söz konusu olguyu büyük açmazları olan bir metropol kenti olan İstanbul’un içinden canlı tasvirlerle dile getirmekle kalmamış aynı zamanda insan bazında da bu kimlik bunalımını Tanzimat’tan beri yaşanan “aydın sorunsalı” bağlamına oturtarak irdeleyebilmiştir.

Kara Kitap’ın konusunu kısaca, İstanbul’da yaşayan Galip’in kaybolan karısı Rüya’yı ararken karşılaştığı manzaralar ve olaylar ile öykündüğü köşe yazarı Celal’in yazılarının da etkisiyle içine düştüğü arayış teşkil eder. Galip’in bu arayış serüveninde en büyük rehberi Celal olurken, yaşadığı açmazlar ve sorgulamalarla da o, yine Celal gibi bir ruhsal olgunlaşma sürecinin içine girmiş olur.

“*Kara Kitap*’ın kurgusunu belirleyen en temel izlek nedir?” sorusu, aslında nitelikli okur açısından üzerinde çok fazla düşünmeye ihtiyaç gerektirmeyecek derecede bellidir: “Kendi olmak”. Romanın başından sonuna değin, iki ana karakter olan Galip ve Celal’in sözlerinde ve yazılarında insanın başkalarına öykünmekten tamamen kurtulabilmesi ve kendi olabilmesi üzerinde sık sık durulmaktadır. Ancak özellikle romanın “Kendim Olmalıyım” ve “Şehzadenin Hikâyesi” başlıklı bölümlerinde sadece bu düşüncenin mesele edildiği görülür. Söz konusu fikrin romanda dile getirildiği bölümler üzerinden okumamızı sürdürebiliriz.

Kitaptaki birinci kısmın “Kendim Olmalıyım” başlıklı 16. bölümünde, her ay gittiği mahalle berberi gazeteci Celal’e sorular sorar. “Kendiniz olmakta güçlük çekiyor musunuz?”, “İnsanın yalnızca kendisi olabilmesinin bir yolu

var mıdır acaba?” gibi sorulardır bunlar. Celal’in başta fazla önemsemeyerek geçiştirdiği bu sorular zamanla zihninde yankılanmaya başlar ve Celal artık sonu gelmeyecek bir kendini sorgulama azabının pençesine düşmüş olur:

Kendim olmalıyım, diye tekrarlıyordum, onlara hiç aldırmadan, onların seslerine, kokularına, isteklerine, sevgilerine ve nefretlerine aldırmadan kendim olmalıyım ben, kendim olmalıyım diye tekrarlıyordum, sehpanın üzerinde memnun duran ayaklarıma ve tavana üflediğim sigara dumanına bakarak; çünkü kendim olamazsam onların olmamı istedikleri biri oluyorum ve onların olmamı istedikleri o insana hiç katlanamıyorum ve onların olmamı istedikleri o dayanılmaz kişi olacağıma hiçbir şey olmayayım ya da hiç olmayayım daha iyi diye düşünüyordum... (Pamuk, 2010: 180).

Okurun da bu satırlardan anlayabileceği gibi, Gazeteci Celal, fark etmiştir ki o güne kadar hemen hemen hiç kendisi olamamıştır. Bu uyanış, Celal için başta can sıkıcı olsa da zamanla gelişen yararlı ve hatta gerekli bir tekâmül sürecinin de başlangıcını oluşturmaktadır.

Romanın sonlarına doğru “Şehzadenin Hikâyesi” başlıklı bölümde de yine yoğun olarak kendi olmak düşüncesinin ele alındığı görülmektedir. Burada kendi olmak için okuduğu bütün kitaplardan onları yakarak, yok ederek kurtulmayı deneyen, o kitaplardan kurtulur ve kendi hikâyesini anlatırsa kendi olabileceğine inanan bir şehzadeden bahsedilir. Bu amaçla kendisine bir kâtip tutan şehzade artık yazdıracak bir hikâyesi kalmadığında ortaya çıkan sessizliğin huzurunu yaşar; çünkü ona göre “ancak anlatacak hiçbir şeyi kalmadığında insan kendisi olmaya iyice yaklaşmış demektir” (414).

Kara Kitap’taki tasavvufi göndermelerin, anıştırmaların metinlerarası düzlemde karşılıkları, söz gelimi Celal’in Mevlana Celaleddin ile Galip’in Şeyh Galip’le ilişkilendirilmesi ve bu bağlamda Şeyh Galip’in ölümsüz eseri *Hüsn ü Aşk* ile kurulan bağlantılar ise son derecede önemlidir ve bugüne kadar farklı çalışmalarda ele alınmıştır da. Bu makalede irdelenen konu gereği ise, kendi olmak düşüncesinin hem dini-tasavvufi hem çağdaş metinlerle alışverişiine değinilecektir.

Öncelikle, romandaki hikâye kurgusunun Mevlana, Şems ve Şeyh Galip’in hayatları ve eserleriyle gizli ve açık bağlantılar taşıdığını söylemek ne kadar mümkünse, romandaki “kendi olmak” düşüncesinin de bu üç mu-

tasavvufun hayat ve tasavvuf anlayışıyla doğrudan ilişkisi olduğunu ileri sürmek o kadar mümkün gözükmemektedir. Bu bağlamda, Mevlana'nın meşhur yedi öğüdünü özellikle hatırlamak gerekecektir. (Burada belirtmek gerekir ki söz konusu yedi öğüt aslında bir arada ve sistematik şekilde Mevlana'nın herhangi bir eserinde bulunmamakta ancak Mevlana'ya atfedilen ve halk arasında söylenegelen öğütlerden oluşmaktadır. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. “Mevlana'nın Yedi Öğütü: Evrensel Erdemler, Kozmik Temellendirmeler ve Aidiyet Meselesi”, Prof. Dr. Cafer Sıddık Yaran, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 16, Yıl: 2007)

Mevlana'nın eserlerinden derlenen yedi öğüt şunlardır:

Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol. Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol. Tevazu ve alçakgönüllülükte toprak gibi ol. Hoşgörülükte deniz gibi ol. Ya olduğun gibi görün, ya görüdüğün gibi ol (Yaran, 2007: 21).

Bu öğütlerden sonuncusu, “ya olduğun gibi görün ya görüdüğün gibi ol”, romanın içinden yukarıda alıntıladığımız Celal'le ilgili satırlardan da hatırlanacağı gibi, Celal'in kendi olma sürecinin çıkış noktasını oluşturur. Berberin soruları üzerine tefekküre dalan Celal'in o güne kadar nasıl kendi olamadığını kendi kendine itiraf ettiği bu cümleler acıklı bir tirad havası taşımaktadır. Denebilir ki, Celal o zamana kadar ne görüdüğü gibi olmuş ne de olduğu gibi görünmüştür. Bundan sonra ise o, Mevlana'nın yedi öğüdünün sonunda dile getirdiği gibi bir kendi olma sürecine adım atar.

Romanda konu edilen “kendi olma” fikrinin Mevlana'nın hayatıyla “anıştırma” düzeyinde bir başka metinlerarası ilişkisi daha bulunmaktadır. Mevlana'nın Şems-i Tebrizi ile Konya'da karşılaşmasının ardından bu iki mutasavvıfın keşişen, birbirini besleyen hayatları ve en çok da Mevlana'daki değişimden kaynaklarda bolca söz edilir. Buna göre, birbirlerini ilk gördüklerinde Mevlana'ya “Bayezid-i Bistami mi büyüktür yoksa Muhammed Resulullah mı?” (İnançer, 2012: 29) gibi aykırı bir soru yönelterek onun dikkatini çeken Şems-i Tebrizi o andan sonra Mevlana'nın hayatında bir dönüm noktası olur. Mevlana'nın mutasavvıf kimliği ve hayata bakışı Şems'le tanıştıktan sonra belirgin bir şekilde farklılaşır. *Kara Kitap*'ta ise, Celal'in kişiliğindeki dönüşümü başlatan, bir anlamda, Celal'i aykırı soru-

larıyla tıpkı Şems'in Mevlana'yı sarstığı gibi sarsan ve kendine getiren kişi mahallenin berberi olur. Onun aykırı sorularıyla dünyası değişen Celal, kendini arama sürecine girer ve hayatına yeni bir yön verir. Burada Mevlana-Şems ilişkisine anıştırmada kullanılan kişinin bir mahalle berberi olmasının da postmodern bir parodi olduğunu ve Orhan Pamuk'un bu tür parodilere eserlerinde bol miktarda yer verdiğini eklemek gerekir.

Öte yandan, kendi olmak hiç kolay değildir. Bu zorluğu yaşayan Celal, (Romanda Celal'in ismi adres kayıt defterinde Celalettin Rumi olarak geçmektedir ve Galip'in keşfine göre Celal kendisini Mevlana'nın yerine koymakta, kendi ruhunu onunla özdeşleştirmektedir) farkında olmadan Galip'i de peşinden sürükleyecek ve Galip de Celal'le aynı yollardan geçecektir. Nitekim Mevlana'dan altı yüzyıl sonra yaşayan Şeyh Galip, Mevlana'nın eserlerini nasıl satır satır hatmediyor ve bir tür öykünmeyle onu kendine rehber ediyorsa, romanda da Galip, Celal'in rehberliğinde ister istemez ona öykünmeye hatta onun yerine geçmeye başlayacaktır. Şeyh Galip, *Hüsn ü Aşk*'ında nasıl, "Esrarını Mesneviden aldım, çaldımsa da mirî mâlî çaldım" (Şeyh Galip, 2000: 348) diyerek ilham kaynaklarını sergilemekten çekinmiyor ve bir taraftan da kendisinden önce söylenenleri aşmanın zorluğunu ima ediyorsa, *Kara Kitap*'ın başkahramanı Galip de kendisi olmaya çalışırken ola ola Celal'in yazılarını yine Celal'in üslubunu olduğu gibi kopya ederek yeniden yazan biri haline gelir. Kendi olmak, Galip için ustası Celal'in izinden gitmek ve fakat onu aşmak zorunluluğunu beraberinde taşımaktadır. Böylece kitaptaki Celal-Mevlana, Galip-Şeyh Galip benzerliği de bu metinlerarası göndermelerle perçinlenmiş olur.

Kara Kitap'taki "kendi olmak" fikrinin tasavvufi metinler dışında Türk edebiyatındaki izdüşümlerini saptamak okurlara bu eserle ilgili başka açılımlar da sağlayabilir. Bunların birkaçına değinmek yararlı olacaktır. Öncelikle, *Kara Kitap*'ta gazetede günlük yayımlanan ve hayatından şifreler içeren yazılarıyla Celal'i takip eden Galip karakterini kurgularken, yazarın Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* ve Tehlikeli Oyunlar romanlarından esinlenmiş olabileceği ihtimal dâhilindedir. *Tutunamayanlar*'da Selim Işık'ın intiharını yine Selim Işık'ın mektupları üzerinden çözümleyen Turgut Özben ve *Tehlikeli Oyunlar*'daki Hikmet Benol karakteriyle Celal arasındaki benzerlik bu esinlenmeyi doğrular niteliktedir. (Bu romanları bütünüyle okumak söz konusu benzerliği kavrayabilmek için lüzumludur. Her iki kitabın da İletişim

Yayımları tarafından güncel baskıları yapılmaktadır.) Bu sebeple, “*Tutunamayanlar*’daki Turgut Özben ya da *Tehlikeli Oyunlar*’daki Hikmet Benol’un ‘ben olabilme’ süreciyle Galip’in yaşadıkları ve geçirdiği oluşumların bir paralelliği var mıdır?” ya da “Pamuk, Oğuz Atay’ın bu iki önemli romanından ‘kendi olmak’ fikri doğrultusunda ne derece yararlanmıştı?” gibi soruların cevabı karşılaştırmalı bir okumayla incelenmeye elverişlidir. Bu türden sorgulamalar, *Kara Kitap*’la başka çağdaş metinler arasında da kimliğini arayan birey sorununu irdeleyen ortak yaklaşımlara ulaşılmasına imkân sağlayabilir.

Peki, *Kara Kitap*’ta “kendi olamayan” sadece Galip, Celal veya bir başkası, genel anlamda söylersek sadece “birey” midir? Elbette hayır. Romanlarını karşıtlıklar üzerinden kurmayı seven yazar, *Kara Kitap*’ta Batı-Doğu karşıtlığına da değinir ve nihayet sözü Türk toplumunun kendine yabancılaşmasına getirir. Öz değerlerini, geçmişten devraldığı kültür mirasını unutan, ona sırt çeviren modern Türkiye’nin insanları işte bu sebeplerle bir türlü kendisi gibi olamamaktadır. Rüya ve Galip’in evliyken giriştikleri yayıncılık faaliyetini anlatan satırlar, bu çerçevede, kendine yabancılaşan Türk entelektüelinin de eleştirisi olmaktadır:

Hiç gitmedikleri bir ülkeden gelen ve hiç tanımadıkları bir ülkenin diliyle yazılmış bildirileri, o uzak ülkelerin diline benzetmeye çalışarak ‘dilimize’ çeviriyorlar, hiç görmedikleri insanlardan öğrendikleri siyasi kehanetleri, bu yeni dille yazıp hiç göremeyecekleri insanlara duyurmak için daktilo ve teksir ediyorlardı. Aslında yalnızca bir başkası olmak istiyorlardı tabii. Yeni tanıdıkları birinin, takma adlarını ciddiye aldığını öğrendiklerinde ne kadar da sevinirlerdi. Bazen ikisinden biri, pil fabrikasındaki saatlerin yorgunluğunu, yazılacak yazıların, zarflanacak bildirileri unuttur, elindeki yeni kimliğe saatlerce bakar, bakardı. Gençlik heyecanı ve iyimserliğiyle “Değiştim” demekten, “Artık bambaşka biriyim” demekten öyle hoşlanırlardı ki, birbirlerine bu sözü söyletecek fırsatlar yaratırlardı (129).

Romanın bir başka yerinde, karısı Rüya’yı arayan Galip, bir gecekondu evine konuk olur. O evdeki karı kocanın ve çocukların yaşantısı üzerine düşüncelere dalan Galip, kendilerini Batı’ya adapte etmeye uğraşan toplumsal çevrelerin aksine sahip olduğu değerleri koruyan bir aile, en önemlisi başkalarına özenmek gibi bir derdi olmayan hakiki bir aileyle karşılaşmıştır:

Karısının Rüya gibi öyle aman aman bir kadın olmadığını da biliyordu: Annesi gibiydi, sadeydi, basitti, kendi halindeydi [...] Çocukları da kendi gibiydiler. Sağ olsaydı, hiç değişmeseydi, kendi babasının kuracağı hayattı bu. Bu hayatı bilinçle seçip bilinçle yaşayarak iki bin yıllık bir kumpası boşa çıkarıyor, bir başkası olmayı reddediyor, kendi ‘öz’ kimliğinde direniyordu (130).

1998 yılında kaleme aldığı bir yazıda, “Türkiye’deki Batılılaşmacı eğilimin bugün bu kadar başarısız olmasını geçmiş kültürdeki simgelerden, metinlerden, geçmiş kültürün bu ülkenin bilinçaltına kadar sinmiş olan metinlerinden, resimlerinden, eşyalarından ilham almaması”na bağlayan (Pamuk, 1998: 49) Orhan Pamuk, kendine yabancılaşmanın yalnızca tek tek fertlerin değil toplumun genel bir sorunu olduğunu hissettirir bu romanda. Dolayısıyla yazının başlarında değinilen şehzadenin akıbeti, yazarın kendi olmak fikrini kendine yabancılaşmak bağlamında nasıl toplumsal bir düzeyde ele aldığını göstermektedir. Buna göre, kendi olmak için etrafındaki bütün kitaplardan, kokulardan, seslerden, eşyalardan ve insanlardan uzak duran Şehzade bir gün bir gerçeğin farkına varır:

...pencerelerinin “Batılılaşmış” pancurları arasından geniş bahçeyi kaplayan karı ve ay ışığını seyrettiği bir akşam, Şehzade, vermekte olduğu savaşın aslında kendi savaşı değil, yıkılmakta olan Osmanlı devletine kaderleri bağlanmış milyonlarca talihsizin savaşı olduğunu anlamıştı. ... “Kendileri olamayan bütün kavimler, bir ötekini taklit eden bütün uygarlıklar, başkalarının hikâyeleriyle mutlu olabilen bütün milletler” yıkılmaya, yok olmaya, unutulmaya mahkûmdular çünkü. ... Şehzade, on altı yıldır kişisel ve ruhsal bir deney olarak yaşadığı mücadelenin, aslında “tarihsel bir ölüm kalım mücadelesi”, “ancak binlerce yılda bir görülen bir kabuk değiştirme-değiştirmeme kavgasının son aşaması”, “yüzyıllar sonra, taklitçilerin haklı olarak bir dönüm noktası olarak değerlendirecekleri bir gelişimin en önemli tarihsel durağı” olduğunu anladı (412).

Bütün bu okumalar neticesinde, yazarın, yüzü Batı’ya dönük ama kişiliğini ve kimliğini kaybetmiş bir toplumdan, onu bu hale getiren modernleşmeci ideolojinin ya da resmi ideolojinin sorumlu olduğu iddiasını taşıdığı söylene-

bilir mi? Yoksa Orhan Pamuk aslında kimsenin tamamen kendi olamadığı ve olması da gerekmediğini mi iletiyor okura? Bu sorulara bir çırpıda evet ya da hayır demek hata olacaktır çünkü elimizdeki roman ne de olsa bir post-modern kurmaca ürünüdür. Postmodern anlatıların yazarları, çoğu zaman bir tez veya iletinin ardına düşmez, böyle bir amaçla eser üretmezler. Yıldız Ecevit’in şu önemli saptaması, Orhan Pamuk’un postmodern yazın anlayışının sonucu olarak yorumu ve çözümünü her zaman okura bırakarak aradan çekildiği gerçeğini hatırlatıyor: “Pamuk, metinlerinde ahlaksal çözümler üretmeyi düşünmez; yoruma açık yapıtlardır onun romanları. Karşıtlıkların oluşturduğu ironiden ortaya çıkacak felsefe de, -eğer varsa- ahlaksal öğreti de okurun kendi üretimi olacaktır” (Ecevit, 2009: 135).

Kendi olmak, bugün halen Türk toplumunun hem kolektif bilinçaltında hem de fert fert yaşadığı sorunlardan biri olarak varlığını sürdürüyor. Tabii romancılar bu mesele etrafında yeni eserler ortaya koymaya devam ediyor ve edecektir. Orhan Pamuk’un romanı ise modernist ve postmodernist unsurları ve zengin metinlerarası ilişkileriyle söz konusu problematiği ele alan, nitelikli eserlerden biri olarak edebiyat tarihindeki yerini almış görünmektedir.

A Reading About “Being Your Own” on *Kara Kitap*

Abstract: The westernization efforts in Turkey have caused several effects on individuals and society, from “Tanzimat” to these days. Therefore, the problems of people especially intellectuals and semi-intellectuals who had get stuck in East-West or tradition-modernity dilemma has been a topic in Turkish literature. In this study, the subject of “being your own” on *Kara Kitap* by Orhan Pamuk who is the one of most important writers of Turkish literature, is scrutinized. In this novel, we see that a substantially identity vetting with intertextuality on two main characters, Celal and Galip, in addition some discussions about imitations the others life and “being your own”. Through the instrumentality of some contacts with classic poets like Mevlana and Şeyh Galip and modern Turkish writers like Oğuz Atay, provide an opportunity to find different projections in past and modern age to us. In addition to this, there is an identity problem that not only on individuals but also on society cause of urbanization is seemed as a serious problem on this

novel so we understand that society has lost its identity and has been a stranger to it. Although Orhan Pamuk confront with the reality to readers in his novel, he doesn't show any answer because of his novel technical, post modernity.

Keywords: Westernization, Urbanization, Identity Problem, Turkish Literature, Postmodern Narrative.

Kaynakça

Ecevit, Yıldız (2009), Türk Romanında Postmodern Açılımlar, İstanbul: İletişim Yayınları.

Işık, Şevket (2005), "Türkiye'de Kentleşme ve Kentleşme Modelleri", Ege Coğrafya Dergisi, 14: 57-71.

İnançer, Ö. Tuğrul (2012), Bir Muhammedî Âşık: Hz. Mevlana, İstanbul: Sufi Kitap.

Mardin, Şerif (2006), Türk Modernleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları.

Pamuk, Orhan (2010), Kara Kitap, İstanbul: İletişim Yayınları.

Pamuk, Orhan (1998), [Başlıksız], Öküz Dergisi (Mart 1998), 49: 22-23.

Şeyh Galip (2000), Hüsn ü Aşk [Hazırlayan: Orhan Okay ve Hüseyin Ayan], İstanbul: Dergâh Yayınları.

Yaran, Cafer Sıddık (2007), "Mevlana'nın Yedi Öğüdü: Evrensel Erdemler, Kozmik Temellendirmeler ve Aidiyet Meselesi", İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16: 21.